

Sygn. akt V CK 293/05

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 listopada 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Gerard Bieniek (przewodniczący)

SSN Bronisław Czech

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A.(...)

przeciwko J. D.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 10 listopada 2005 r., kasacji strony powodowej od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 22 kwietnia 2004 r., sygn. akt X Ga (...),

oddala kasację.

Uzasadnienie

A.(...) z siedzibą w C. wносиła o zasądzenie od pozwanej J. D. kwoty 5 816,94 euro z ustawowymi odsetkami: 1) od kwoty 997,88 euro za czas od dnia 20 grudnia 2000 r. do dnia 10 kwietnia 2001 r., 2) od kwoty 84,37 euro za czas od dnia 11 kwietnia 2001 r. do dnia zapłaty, 3) od kwoty 1 668,77 euro za czas od dnia 2 grudnia 2000 r. do dnia 10 kwietnia 2001 r., 4) od kwoty 3 717,75 euro za czas od dnia 20 grudnia 2000 r.

do dnia zapłaty, a 5) od kwoty 1 498,36 euro za czas od dnia 24 grudnia 2000 r. do dnia zapłaty.

Wyrokiem z dnia 1 października 2003 r. Sąd Rejonowy w W. oddalił powództwo, przyjmując za podstawę orzeczenia następujące ustalenia i wnioski.

Powódka jest spółką włoskiego prawa handlowego, zarejestrowaną i mającą siedzibę we Włoszech, pozwana natomiast prowadzi działalność gospodarczą pod firmą „M.(...)” w W.. W dniach 31 maja 2000 r., 19 czerwca 2000 r. i 23 czerwca 2000 r. powódka wystawiła faktury obciążające „M.(...)” na łączną kwotę 5 816,94 euro, a w dniach 25 lipca 2001 r., 6 sierpnia 2001 r. i 22 sierpnia 2001 r. wezwała pozwaną do zapłaty kwot wynikających z tych faktur. Pozwana nie zadośćuczyniła wezwaniu. W dniu 15 listopada 2002 r. powódka wystąpiła z pozwem, twierdząc, że kwota objęta żądaniem stanowi cenę sprzedaży towarów wyszczególnionych w załączonych fakturach.

Sąd Rejonowy uznał, że, zgodnie z art. 1105 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 27 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 listopada 1965 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 46, poz. 290 ze zm. – dalej: „p.p.m.”), sprawa należy do jurysdykcji krajowej oraz że ma w niej zastosowanie prawo polskie. Powódka, dochodząc kwoty objętej żądaniem, twierdziła, że kwota ta stanowi należność z tytułu ceny sprzedaży, nie przedstawiła jednak – podkreślił Sąd Rejonowy – dowodów, świadczących o tym, że łączyła ją z pozwaną umowa sprzedaży. Same twierdzenia powódki nie są, zdaniem Sądu Rejonowego, dowodem istnienia stosunku zobowiązaniowego między stronami i dowodu takiego nie stanowią również dołączone faktury, nieprzyjęte przez pozwaną. Skoro zaś powódka nie udowodniła, że służy jej przeciwko pozwanej roszczenie o zapłatę ceny sprzedaży, powództwo uległo oddaleniu.

Apelacja powódki, która domagała się zmiany zaskarżonego wyroku przez orzeczenie po myśli żądania pozwu, została przez Sąd Okręgowy w W. oddalona wyrokiem z dnia 22 kwietnia 2004 r. Sąd Okręgowy przeprowadził następującą argumentację.

Sąd pierwszej instancji niewadliwie ocenił, że same twierdzenia przytoczone przez powódkę oraz dołączone do pozwu faktury nie stanowią dostatecznego dowodu istnienia zobowiązania. Trafnie bowiem Sąd pierwszej instancji zauważył, że w sprawie brakuje dowodu przyjęcia przedmiotowych faktur przez pozwaną, sam fakt ich wystawienia nie może natomiast zastąpić dokumentów ani oświadczeń woli kontrahenta.

Kwestia właściwego prawa materialnego mogłaby podlegać rozważeniu – stwierdził dalej Sąd Okręgowy – gdyby zachodziły podstawy do ustalenia, że istnieje

zobowiązanie, na które powoływała się powódka. Gdyby przy tym strony łączył stosunek sprzedaży lub dostawy, miałyby zastosowanie konwencja wiedeńska o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów, a nie – jak twierdzi powódka – prawo włoskie. Co się zaś tyczy jurysdykcji krajowej, to wynika ona z postanowień Konwencji z Lugano o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych, nie zaś – jak przyjął Sąd pierwszej instancji – z przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Okoliczności te nie miały jednak wpływu ani na prawidłowość dokonanych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń, ani na treść podjętego rozstrzygnięcia.

Powódka zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego kasacją, w której – powołując się na obydwie podstawy określone w art. 393¹ k.p.c. – wносиła o jego uchylenie oraz o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego z dnia 1 października 2003 r. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej wskazała na naruszenie art. 4 pkt „a” i art. 7 ust. 2 Konwencji Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów, sporządzonej w Wiedniu dnia 11 kwietnia 1980 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 45, poz. 286 – dalej: „Konwencja wiedeńska”) oraz art. 27 § 1 pkt 1 p.p.m. przez przyjęcie, że dla oceny istnienia zobowiązania powinny mieć zastosowanie przepisy Kodeksu cywilnego, w tym art. 6 k.c. Natomiast w ramach drugiej podstawy podniosła zarzut obrazy art. 316 § 1 w związku z art. 233 § 1 i art. 328 § 2 k.p.c. przez oparcie zaskarżonego wyroku na częściowej jedynie ocenie zebranego materiału, z pominięciem dowodu z załączonych faktur i wskazaniem, iż nie są wystarczającym potwierdzeniem istnienia zobowiązania przy braku jakiegokolwiek uzasadnienia przyjętego stanowiska, a nadto z pominięciem podnoszonej okoliczności, że pozwana częściowo, do kwoty 4000 000 ITL, uregulowała zobowiązanie wynikające z przedmiotowych faktur.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie trzeba zaznaczyć, że – ze względu na regulację zawartą w art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) – do rozpoznania złożonej kasacji stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu obowiązującym przed dniem 6 lutego 2005 r. i w takim brzmieniu będą one powoływane w uzasadnieniu.

W pierwszej kolejności rozważenia wymaga podstawa kasacyjna z art. 393¹ pkt 2 k.p.c., jako zmierzająca do zakwestionowania prawidłowości dokonania ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku. Odnosząc się do

podniesionego w ramach tej podstawy zarzutu wyjątkowej lapidarności uzasadnienia, a tym samym obraży art. 328 § 2 k.p.c., trzeba przypomnieć, że przepis art. 328 § 2 k.p.c. stosuje się w postępowaniu przed sądem drugiej instancji odpowiednio, z uwzględnieniem istoty i swoistości postępowania przed tym sądem (art. 391 § 1 k.p.c.), co oznacza, że uzasadnienie orzeczenia sądu drugiej instancji nie musi zawierać wszystkich elementów przewidzianych dla uzasadnienia orzeczenia sądu pierwszej instancji. Jeżeli sąd drugiej instancji w pełni podziela ocenę dowodów, jakiej dokonał sąd pierwszej instancji, to nie ma obowiązku ponownego przytaczania w uzasadnieniu wydanego orzeczenia przyczyn, dla których określonym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej. W takim wypadku wystarczy stwierdzenie sądu drugiej instancji, że podziela argumentację zawartą w uzasadnieniu wyroku sądu pierwszej instancji, w którym poszczególne dowody zostały omówione. Sytuacja taka wystąpiła w niniejszej sprawie, ocena dowodów dokonana przez Sąd pierwszej instancji była bowiem dla Sądu Okręgowego przekonująca. Zatem Sąd Okręgowy mógł ograniczyć się do stwierdzenia, że dokonaną ocenę dowodów aprobuje. Lapidarny styl uzasadnienia sam przez się nie świadczy natomiast o naruszeniu art. 328 § 2 k.p.c., skoro lapidarny oznacza w języku polskim „zwięzły, treściwy, dosadny, wyrazisty” (*Słownik języka polskiego pod redakcją Mieczysława Szymczaka, PWN Warszawa 1979, t. II, s. 11*). Poza tym trzeba podkreślić, że, zgodnie z utrwalonym już w orzecznictwie stanowiskiem, naruszenie przez sąd drugiej instancji przepisu art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. może wypełniać podstawę kasacyjną określoną w art. 393¹ pkt 2 k.p.c. tylko wyjątkowo, mianowicie w sytuacji, w której wskutek uchybienia konkretnym wymaganiom określonym w art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (zob. np. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 13 maja 1997 r., II CKN 112/97 nie publ., z dnia 18 kwietnia 1997 r., I PKN 97/97, OSNAPiUS 1998, nr 4, poz. 121, z dnia 26 listopada 1999 r., III CKN 460/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 100, z dnia 13 czerwca 2000 r., V CKN 69/00 nie publ.). Sytuacja taka natomiast w niniejszej sprawie nie występuje.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, w ramach podstawy kasacyjnej z art. 393¹ pkt 2 k.p.c. nie jest wprowadzono wyłączenia możliwości wytoczenia sądowi drugiej instancji zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., jednak stawiając taki zarzut skarżący może jedynie wskazywać i to wyłącznie za pomocą argumentów juredycznych, że sąd drugiej instancji rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to mogło mieć

wpływ na wynik sprawy. Postawienie zarzutu obrazy art. 233 § 1 k.p.c. nie może natomiast polegać na zaprezentowaniu przez skarżącego stanu faktycznego, ustalonego przez niego na podstawie własnej oceny dowodów. Obraza art. 233 § 1 k.p.c. nie może też polegać na bezzasadnym pominięciu przez sąd dowodu służącego wykazaniu faktu o istotnym znaczeniu dla rozstrzygnięcia sprawy, uchybienie takie wykracza bowiem poza zakres regulacji wynikającej z powołanego przepisu (zob. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 29 października 1996 r., II CKN 8/96, OSNC 1997, nr 3, poz. 30; z dnia 22 lutego 1997 r., I CKN 34/96, nie publ.; z dnia 16 października 1997 r., II CKN 393/97, nie publ.; z dnia 17 kwietnia 1998 r., II CKN 704/97, OSNC 1998, nr 12, poz. 214; z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 139; z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/00, OSNC 2000, nr 10, poz. 189).

Wskazując na naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c., skarżąca podniosła, że przy ocenie materiału dowodowego Sąd Okręgowy pominął fakt dokonania przez pozwaną częściowej zapłaty należności wynikającej z załączonych faktur. Odnosząc się do tak sformułowanego zarzutu, trzeba zwrócić uwagę na dwie istotne kwestie świadczące o jego bezzasadności. Po pierwsze, uzasadnienie zarzutu nie jest adekwatne do treści przepisu, który miał doznać naruszenia. Obowiązek uwzględnienia przy orzekaniu przez sąd drugiej instancji materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym wynika z art. 382 k.p.c., stąd pominięcie części zebranego materiału narusza ten właśnie przepis, a nie art. 233 § 1 k.p.c. Po drugie, nazwanie twierdzeń o dokonaniu przez pozwaną częściowej zapłaty kwoty wynikającej z faktur faktem jest nieściśle, można bowiem mówić jedynie o tej treści twierdzeniu powódki. Co się zaś tyczy dowodów w postaci faktur, to trzeba podkreślić, że skarżąca nie przytoczyła przekonujących argumentów mogących świadczyć o wadliwości oceny, według której faktury nieprzyjęte przez odbiorcę nie stanowią dowodu zawarcia umowy sprzedaży, a tym bardziej dowodu dostarczenia towaru przez sprzedawcę. Oceny tej w niczym nie zmienia powołanie się przez skarżącą na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2001 r., V CKN 291/00 (niepubl.). W uzasadnieniu powołanego orzeczenia Sąd Najwyższy stwierdził, że faktury nie są wprawdzie źródłem stosunku cywilnoprawnego, ale skoro strona powodowa na każdej z wystawionych faktur wypisała tytuł zapłaty, to Sąd orzekający w ramach swobodnej oceny dowodów władny był przyjąć, że wskazane w fakturach podstawy żądania zapłaty odpowiadają rzeczywistości. Trzeba podkreślić, że w sprawie, w której zapadło omawiane orzeczenie strony bezspornie pozostawały w stałych stosunkach handlowych,

należności wynikające z wystawionych faktur zostały zapłacone, a spór dotyczył jedynie podstawy ich wystawienia, część faktur dotyczyła bowiem zapłaty za emisję reklam w mediach, niektóre zaś zapłaty za opracowania plastyczne i graficzne. Jeśli się uwzględni stan faktyczny sprawy, w której wydane zostało powoływane przez skarżącą orzeczenie, nie sposób przyjąć, że wyrażone w nim stanowisko upoważnia do uznania faktury nieprzyjętej przez odbiorcę za dowód dostarczenia towaru w wykonaniu umowy sprzedaży.

Na koniec trzeba zauważyć, że podniesiony w ramach rozważanej podstawy kasacyjnej zarzut obrazy przepisu art. 316 § 1 k.p.c. nie został poparty żadną argumentacją.

Jak wynika z powyższych rozważań, powołana przez powódkę podstawa kasacyjna z art. 393¹ pkt 2 k.p.c. okazała się nieuzasadniona. W tej sytuacji dla oceny trafności podniesionego przez skarżącą zarzutu naruszenia prawa materialnego miarodajny jest stan faktyczny sprawy, będący podstawą wydania zaskarżonego wyroku (art. 393¹⁵ k.p.c., zob. też wyrok SN z dnia 7 marca 1997 r., II CKN 18/97, OSNC 1997, nr 8, poz. 112). W świetle tego stanu faktycznego natomiast zarzut naruszenia przepisów art. 4 pkt „a” i art. 7 ust. 2 Konwencji oraz art. 27 § 1 pkt 1 p.p.m. nie może odnieść oczekiwanego skutku. Skarżąca ma rację podnosząc, że stosunek zobowiązaniowy z elementem obcym, a zwłaszcza skutki jego niewykonania – jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 lutego 1999 r., I CKN 1032/97 – muszą zawsze podlegać ocenie konkretnego prawa merytorycznego, bądź to wskazanego w następstwie wyboru dokonanego przez strony, bądź określonego przez właściwy łącznik normy kolizyjnej i to niezależnie od stopnia wyczerpującego uregulowania przez strony w umowie łączącego je stosunku prawnego (niepubl.). Uszło jednak uwagi skarżącej, że o wadliwości zastosowania prawa materialnego można byłoby mówić wówczas, gdyby istniały ku temu podstawy w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku. Według ustalonego stanu faktycznego sprawy, stron nie łączyła natomiast umowa sprzedaży ani nie doszło do dostarczenia pozwanej towarów wymienionych w fakturach. Trzeba dodać, że treść stosunku zobowiązaniowego powołanego w wyniku zawarcia międzynarodowej umowy sprzedaży podlega ocenie w świetle postanowień Konwencji wiedeńskiej, która nie zawiera wprawdzie wyraźnej definicji umowy sprzedaży, niemniej z zawartych w niej postanowień wynika, że chodzi o umowę, na podstawie której sprzedawca zobowiązuje się do dostarczenia towarów i przeniesienia ich własności na kupującego, a kupujący do odebrania towarów oraz zapłacenia ceny (*zob. art. 30 i art.*

53 *Konwencji wiedeńskiej*). Takie zaś określenie wzajemnych obowiązków stron odpowiada regulacji umowy sprzedaży w prawie polskim. Z tej już tylko przyczyny zarzut użycia niewłaściwego prawa materialnego dla oceny, czy strony łączył stosunek prawny sprzedaży, nie mógłby odnieść zamierzonego skutku.

Z przytoczonych wyżej powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² k.p.c. oddalił kasację jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.